Salsa uit Colombia

(door Henry Habibe)

Het wel bekende kultureel-muzikale programma van zondagochtend op Radio Z-FM werd op 31 maart jl. gewijd aan salsa-muziek uit Colombia. Men krijgt in dit programma voornamelijk dit soort muziek te horen zoals die tegenwoordig in Puerto Rico, Venezuela, Panama wordt geproduceerd en, uiteraard, in New York, waar het sinds lang door Latijns-Amerikaanse orkesten zo voortreffelijk vertolkt wordt. In de loop van de jaren is er via dit programma heel wat aan nieuwe "stijlen" van verschillende internationaal bekende orkesten en "bands" uitgezonden. De vorige week was voornamelijk een aantal Colombiaanse orkesten aan de beurt.

"Grupo Niche" interpreteerde o.a. "Al pasito", "Orquesta Guayacán" het nummer "Muchachita", "Fuerza Latin" het nummer "Negrita que vende", etc.

Het eerste straalt het genot, de overheerlijkheid van de sensuele muziek uit. Het tweede pikante insinuaties die vaak de inhoud van de teksten vormen: een meisje zegt tegen de vader dat zij graag uit wil gaan om te dansen. De vader antwoordt dat zij alleen samen met hem mag gaan, want... hij wil nog geen grootvader zijn ("Abuelo no quiero ser")

Het derde nummer gaat over het weinig preutse meisje dat door alle jongens van de buurt achterna gezeten wordt.

De programmamakers lieten het één en ander horen omtrent de ontwikkeling van de "salsa" in Colombia. Hier schijnt de "salsa" onder invloed te staan van de "cumbia", één van de typische muziekgenres van Colombia.

Claves.

Het "Orquesta La Misma Gente" gaat zelfs zo ver dat ze in het nummer "Perfume de Paris" de Colombiaanse "cumbia" combineert met de "rap" (tegenwoordig populaire deklamatie- stijl uit de States, vooral onder de jeugd) "Grupo Caneo" staat misschien qua stijl het dichtst bij bepaalde groeperingen uit New York (vgl. Tito Nieves).

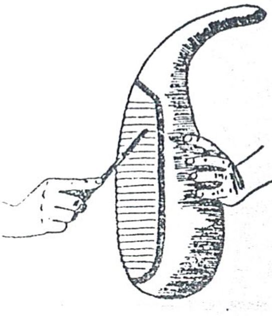
Bij deze groep speelt de "sound" van de synthesizer ook een rol. Het half-uurtje "bolero" (langzaam ritmisch patroon) werd echter niet vertegenwoordigd door Colombianen: Orlando Contreras, Daniel Santos, e.a. Contreras en Santos (El Jefe") brachten het oude bekende "Solamente una vez" ten ge-hore. De tweestemmigheid van de twee veteranen bracht de lyrische inhoud ervan weer tot leven. Nostalgisch!

Het "Orquesta Guayacán bracht ook een andere "stijl" van de "salsa": de "guaguanco". De Afrikaanse inslag van deze rumba - achtige muziek was goed te proeven.

De "rumba", op Cuba ontstaan, had oorspronkelijk ook een erotisch karakter Veel "Salsa" heeft vandaag dit aspekt behouden ("salsa erótica) De Cubaanse antropoloog en musicoloog, Fernando Ortiz, die zich aan het begin van deze eeuw bezighield met de kultuur van de negers op Cuba, sprak eens over deze dans als zijnde "el diálogo de los sexos". Eén van de oudste teksten van zo'n "rumba" geeft de choreografische beschrijving van deze dans plastisch weer:

Si el compañero no es hombre listo
y se descuida y pierde el compás,
ella lo llama, y le dice: !Entra!
Y él, poco a poco, bailando va.
Ella lo llama y lo vuelve loco;
ella lo mata con su bailar;
él que no se bobo deja matarse,
porque al morirse gozando va

Als de man bij het dansen uit de maat raakt,

Güiro.

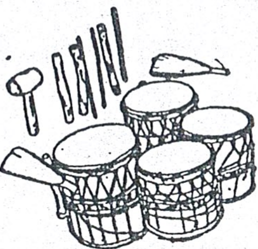
roept de vrouw: "Binnen!" Hij herstelt zich, maar wordt weer afgeleid door haar "multi body movement". En daar schept hij genoegen in. Hij laat zich gewoon "doodmaken".

Tegenwoordig zingt men bv. van "Devórame otra vez" (verslind mij nogmaals) en de meisjes blijven het tot vervelens toe herhalen. Tegen zulke teksten kan men misschien bezwaren maken. Het is overdreven, té direkt, niet poëtisch, e.d. Maar het is wel een typische karakter trek van dit soort muziek.

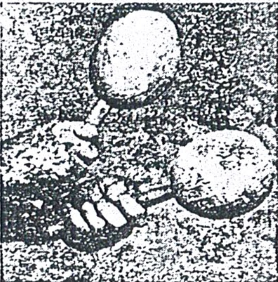
Deze Afro-Cubaanse muziek heeft in de loop van de jaren een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Al naar gelang de "stijlen" en ritme (waarbij de eersten o.a. bepaald worden door de "feeling" waarmee de instrumenten bespeeld worden) spreekt men van "guaracha", "guaguancó", "Son", "son-montuno", etc.

Eigen "stijlen" zijn in de jaren dertig op Cuba gecreëerd door o.a. Arsenio Rodriguez en Antonio Arcaño. Een nieuwe :"stijl" werd soms gecreëerd door de invoering van nieuwe instrumenten. Werd de "danzón" bijvoorbeeld, traditioneel met o.a. een klarinet en trompet bespeeld op een gegeven ogenblik begon men die te bespelen met viool en fluit. Zo introduceerde Antonio Arcaño bijvoorbeeld de "danzonmambo" in de zgn. "Charanga-orkesten".

In 1938 componeerde Orestes López, die samen met Arcaño speelde, zijn danzón "Mambo". Later populariseerde de bekende Pérez Prado de "mambo". Daarna kwam de "cha-chacha" en later de "pachanga", etc. Bij de "salsa" worden ingredienten toegevoegd van de oorspronkelijke Cubaanse en Portorikaanse muziek, alsook enkele elementen van de Afro-Noord-Amerikaanse muziek. Laten wij hierbij vooral de muzikale ingrepen van de Palmieri's niet vergeten (jazzachtige "salsa")

Tambores, agongos, percutientes y maceta de los iyesá.

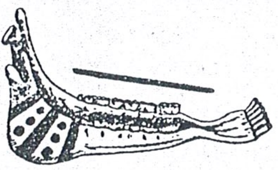

Maracas.

"Salsa" betekent de min of meer vloeibare of deegachtige substantie die men bij bepaalde gerechten doet om er een pittige smaak aan te geven. Pittigheid en heerlijkheid, zo zou men ook de muzikale "Salsa" kunnen opvatten.

Het gaat hier om een muziek die heel dicht bij het leven staat. De neger was (ten tijde van de overtocht naar de V.S., Zuid Amerika en het Caribisch Gebied) gauw doordrongen van alle muzikale elementen van die landen. In kort tijd werd het oude Afrikaanse patroon van spasmodische bewegingen op Aruba aangepast aan de lokale tradities. Waar de neger ook terechtkwam, veranderde hij a.h.w. in een muzikale destilleerkolf, die de meest verscheidene producten van het platteland absorbeerde en destilleerde. Hij kon zodoende de kwintessens van de Spaanse muziek onder de knie krijgen, die hij transformeerde in iets nieuws.

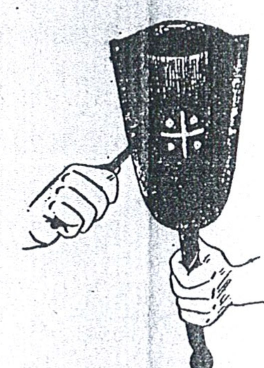
Op het één of ander voorwerp kon de neger met zijn stevige vingers onverwachte geluiden voortbrengen, scherp of dof, zacht of hard. Het hout, het metaal, de gedroogde huid van een dier boden hem een onuitputtelijke hoeveelheid aan klanken, waaruit hij een ware instrumentatie voortbracht. De zgn. "claves" (twee houten ronde stokjes), die tegen elkaar geslagen worden, brengen een min of meer dwingend ritmisch patroon voort. De reeks mysterieuze fluisteringen, teweeggebracht door zekere aanrakingen, wrijvingen, slagen en stoten met de handpalmen of vingerkootjes op kleine trommels, lichte "streken" met een houten staaf over holle kalebassen en het zijdeachtige gekraak van een droge vrucht vol met fijne hagels. Dit alles brengt een rijke instrumentatie voort die heel dicht staat bij het "mysterie" van het leven.

Quijada.

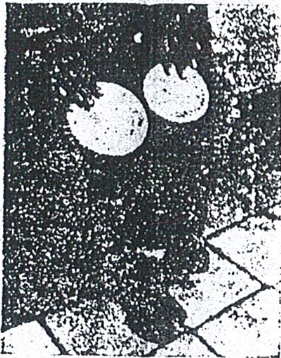
Gedurende het salsa-programma waren er telefoontjes van Colombianen, die op Curaçao woonachtig zijn en die de programmamakers ervoor bedankten dat men deze keer zoveel aandacht heeft besteed aan de "salsa" uit hun land.

Het programma deed hen aangenaam denken aan hun vaderland. De één had het over de "nostalgia y alegria" (heimwee en vreugde) die deze muziek bij haar wekt. Een ander was verbaasd te horen wat er vandaag aan "salsa" in zijn land gedaan wordt. Hij zit al vijf jaar op Curaçao en wist niet wat zich op dit terrein afspeelt in Colombia. Verbaasd omdat hij wel op de hoogte was van wat er in

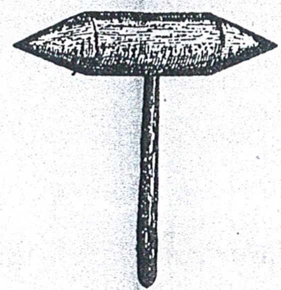
Ekón.

Japan bestaat, maar niet van wat er zo vlak bij Curaçao gebeurde. Hij noemde de "salsa" van Colombia een "cargamento de sabor" (lading van heerlijkheid). Wat er in het bewuste programma te horen was, was inderdaad pittig en pikant. Deze muziek, met zijn rijke, populaire lyriek en zijn meeslepende ritme is nogal bedwelmend. Het spontane leven van het volk wordt met veel "sabor" vertolkt. In Colombia menen sommige mensen dat deze muziek "een vlucht uit de werke-

Bongó.

lijkheid is". Velen van hen, die vaak in luxe, bewaakte wijken wonen, staan er niet positief tegenover. (zie Ieteke Witteveen, Ñapa, 27/10/90. Zelf kon ik niet nalaten om, bij het aanhoren van zoveel bekoorlijke nummers, aangenaam aan mijn vroege jeugd te denken.

Assongué.

Bij die prachtige interpretatie van "Solamente una vez" moest ik wel aan mijn vader denken, die vroeger de "bolero" danste als een jonge koning in zijn paleis. Nu zit hij - ongeveer zevenendertig jaar later - thuis in een schommelstoel te mijmeren. Een tijdspanne van zevenendertig jaar werd aangenaam op een zondagochtend overbrugd. Een vlucht uit de werkelijkheid? Waarom niet? Behoort dat ook niet tot het ouder worden? Ik zag weer de kleine knaap die elke dag weer genoot van zijn leven zonder zorgen. Zorgeloos Chévere! Gracias a esos ilustres "salseros" de la Z-FM!

Henry Habibe

Sanmartin.